

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาเรื่องการคุ้มครองแรงงานภาคเกษตรสาขาป่าไม้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้แรงงานทั่วไป การใช้แรงงานหญิง การใช้แรงงานเด็ก ค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด ค่าจ้างขั้นต่ำ สวัสดิการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน การเลิกจ้างและการจ่ายค่าชดเชย การตรวจแรงงาน แรงงานสัมพันธ์ มาตรฐานแรงงาน ความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรที่มีต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว ตลอดจนความต้องการใช้แรงงานรับจ้างในอนาคตของเกษตรกรสาขาป่าไม้ โดยกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกป่าจำนวน 32 ราย ผู้ประกอบกิจการกิจการสวนป่าจำนวน 30 ราย และแรงงานรับจ้างในกิจการสวนป่าจำนวน 60 ราย รวมทั้งหมด 122 ราย ซึ่งมีผลการศึกษาโดยสรุปดังนี้

ผู้ประกอบกิจการสวนป่าจ้างแรงงานชายร้อยละ 76.67 โดยแรงงานที่จ้างส่วนใหญ่เป็นคนไทย มีเพียงร้อยละ 1.67 ที่จ้างแรงงานพม่า สำหรับการจ้างงานส่วนใหญ่จะตกลงกันด้วยวาจา และมีเพียงรายเดียวที่ทำสัญญาจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร นายจ้างส่วนใหญ่เคยใช้แรงงานชายของหนักโดยส่วนใหญ่มีการใช้แรงงานชายของหนักเกิน 50 กิโลกรัม

ครัวเรือนเกษตรกรไม่มีการจ้างแรงงานประจำเพราะงานป่าไม้ไม่จำเป็นต้องทำตลอดปี จึงมีแต่การจ้างแรงงานชั่วคราวทั้งหมด โดยแรงงานรับจ้างร้อยละ 61.82 เป็นแรงงานชายและใช้แรงงานมากในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน

แรงงานรับจ้างร้อยละ 60.00 รับค่าจ้างเป็นรายวัน รองลงมาร้อยละ 21.67 รับค่าจ้างเป็นรายเดือน ในด้านเวลาทำงาน พบว่า แรงงานรับจ้างส่วนใหญ่ร้อยละ 78.33 จะมีช่วงเวลาพักกลางวันประมาณ 1 ชั่วโมงโดยที่แรงงานรับจ้างเกือบทั้งหมดจะทำงานไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง และร้อยละ 68.33 ทำงานสัปดาห์ละ 5-6 วัน มีเพียงร้อยละ 8.33 ที่ทำงานตลอดสัปดาห์ซึ่งแรงงานเหล่านี้มักจะรับค่าจ้างเป็นรายวันหรือจ้างเหมา หากวันไหนไม่ทำงานก็จะไม่ได้ค่าจ้าง สำหรับแรงงานรับจ้างประจำไม่มีวันหยุดพักผ่อนประจำปี วันลาเพื่อทำหมัน วันลาเพื่อรับราชการทหาร แต่มีนายจ้างยอมให้แรงงานรับจ้างร้อยละ 18.18 ได้มีวันหยุดตามเทศกาลสำคัญ และแรงงานรับจ้างร้อยละ 13.64 ได้รับวันลาเพื่ออบรมพัฒนาความรู้

สภาพงานที่ทำของแรงงานรับจ้างสาขาป่าไม้ร้อยละ 71.66 ใช้กำลังไม่มากโดยเฉพาะในช่วงดูแลต้นไม้ในระยะเติบโต แต่จะต้องใช้กำลังมากในช่วงตัดฟันและขนไม้ซึ่งมีแรงงานรับจ้างร้อยละ 25.00 ที่ต้องทำงานใช้กำลังมากในช่วงนี้

ครัวเรือนเกษตรกรและผู้ประกอบกิจการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่สมควรจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เพราะจะทำให้เด็กเรียนหนังสือได้ไม่เต็มที่ แต่ถ้าจำเป็นต้องมาช่วยงานก็ควรกำหนดประเภทและกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก สำหรับการจ้างแรงงานเด็ก พบว่าส่วนใหญ่จะใช้แรงงานเด็กของหนักไม่เกิน 15 กิโลกรัม

การจ้างแรงงานรับจ้างสาขาป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานรับจ้างชั่วคราว ซึ่งไม่มีการจ่ายค่าล่วงเวลาและค่าทำงานในวันหยุด โดยมีค่าจ้างเฉลี่ยวันละ 125 บาท ต่อคน ส่วนแรงงานรับจ้างประจำซึ่งนายจ้างเห็นว่ามีการจ่ายค่าจ้างทุกวันอยู่แล้ว และไม่มีควมจำเป็นต้องทำงานล่วงเวลาจึงไม่มีการจ่ายค่าล่วงเวลาสำหรับกรณีดังกล่าวนี้

อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ผู้ประกอบการสวนป่าจ่ายให้แรงงานรับจ้างวันละไม่ถึง 100 บาท เพราะส่วนใหญ่นิยมจ้างแรงงานในท้องถิ่นซึ่งไม่ต้องใช้ฝีมือหรือความชำนาญพิเศษ และแรงงานรับจ้างแต่ละคนมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวค่อนข้างต่ำ

การทำงานป่าไม้มีมลภาวะน้อยมาก ทั้งนี้แรงงานรับจ้างร้อยละ 46.15 มีการสวมใส่ถุงมือขณะปฏิบัติงาน ผู้ประกอบการป่าไม้ทั้งหมดมีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช แต่ส่วนใหญ่ใช้เพียงเล็กน้อย มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้มากเป็นบางครั้ง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มิได้จัดเตรียมมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในการใช้สารเคมี แต่แรงงานรับจ้างที่เจ็บป่วยจากมลภาวะ สภาพแวดล้อมในการทำงาน และสารเคมีมีจำนวนไม่มากนัก

แรงงานรับจ้างสาขาป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานรับจ้างครั้งคราวจึงไม่มีการทำสัญญาจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร เพียงแต่ตกลงกันด้วยวาจาเท่านั้น เมื่อเลิกจ้างมีผู้ประกอบการป่าไม้เพียงร้อยละ 6.67 ที่จ่ายเงินชดเชยให้แรงงานรับจ้าง

เกษตรกรสาขาป่าไม้ร้อยละ 57.38 เห็นด้วยกับการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษทำหน้าที่ตรวจแรงงาน โดยให้พนักงานตรวจแรงงานและผู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่นี้

แรงงานรับจ้างและผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการจ้างแรงงานต่างด้าวเพราะกลัวเกิดปัญหาสังคม โรคระบาด และแย่งงานจากแรงงานคนไทย แต่ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 59.30 มีความเห็นว่าควรจ้างแรงงานต่างด้าวเพราะค่าจ้างต่ำ มีความอดทนและไม่เลือกประเภทงาน สำหรับผู้ประกอบการที่สนับสนุนการจ้างแรงงานต่างด้าวยุทธศาสตร์ 75.00 มีความเห็นว่า หากจ้างแรงงานต่างด้าวควรให้ทำงานด้านประมงทะเล ทำสวน และทำไร่

ในด้านความต้องการใช้แรงงานต่างด้าวในอีก 5 ปีข้างหน้า พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรและผู้ประกอบการมีความต้องการจำนวนคงเดิม เนื่องจากขยายพื้นที่ปลูกป่าเพิ่มขึ้นได้ไม่รวดเร็วนัก ในขณะที่มีข้อจำกัดของพื้นที่ว่าง อีกทั้งผลตอบแทนจากการทำสวนป่าอาจจะให้ผลช้าและยังไม่จูงใจเท่าที่ควร